

РОЗДІЛ XVII. ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

УДК 37.026.9

Оксана Гузенко

КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ORCID ID 0000-0003-2080-6178

DOI 10.24139/2312-5993/2024.05/465-475

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КРОСДИСЦИПЛІНАРНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті представлено теоретико-аналітичне дослідження європейських підходів до формування кросдисциплінарних компетентностей у педагогічних працівників. Проаналізовано наукові джерела, що висвітлюють сутність міждисциплінарності та кросдисциплінарності як важливих чинників оновлення змісту професійної освіти і підвищення кваліфікації педагогів. Обґрунтовано гносеологічну й дидактичну цінність міждисциплінарних підходів, визначено теоретичне підґрунтя формування кросдисциплінарної компетентності. Виокремлено практичні механізми реалізації зазначених підходів у країнах Європейського Союзу, зокрема через інтегративні освітні програми, командну взаємодію, розвиток критичного мислення та опанування методів трансферу знань. Сформульовано висновки щодо можливостей адаптації позитивного європейського досвіду до національної системи післядипломної педагогічної освіти, окреслено перспективи подальших наукових розвідок у контексті модернізації освіти в Україні.

Ключові слова: кросдисциплінарна компетентність, міждисциплінарність, професійний розвиток, педагогічні працівники, європейський досвід, післядипломна освіта, інтеграція знань.

Постановка проблеми. Одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти в країнах Європейського Союзу є формування в педагогічних працівників кросдисциплінарних компетентностей, які забезпечують здатність діяти ефективно в умовах міждисциплінарності, цифровізації, інклюзії та постійних соціокультурних змін. Зростаюча складність викликів, з якими стикаються сучасні освітні системи, зумовлює потребу в педагогах нового типу — фахівцях, що володіють не лише глибокими предметними знаннями, а й здатністю інтегрувати знання з різних галузей, працювати в команді, швидко адаптуватися до змін, критично мислити та здійснювати самоосвіту впродовж життя. У цьому контексті кросдисциплінарні компетентності виступають як ключова умова професійної мобільності педагога та основа його ефективної діяльності в умовах Нової української школи, реформування системи вищої та післядипломної педагогічної освіти.

Для української освітньої практики питання формування кросдисциплінарних компетентностей педагогічних працівників є особливо актуальним у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору, реалізації Концепції розвитку педагогічної освіти, Стратегії розвитку освіти України на 2021–2031 роки, а також розширення можливостей професійного зростання в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти. Водночас аналіз сучасного стану професійного розвитку педагогів в Україні засвідчує наявність низки суперечностей, зокрема: між зростаючими вимогами до універсальності та мобільності педагога і традиційною системою підготовки, зорієнтованою переважно на фахову спеціалізацію; між декларативністю компетентнісного підходу у державних освітніх документах та недостатньою розробленістю практичних механізмів його реалізації; між необхідністю формування інтегрованих компетентностей та відсутністю узгоджених стандартів, орієнтованих на їх розвиток.

Окремої уваги потребує й той факт, що в Україні досі не існує системного підходу до формування кросдисциплінарних компетентностей саме у педагогічних працівників, а спроби впровадження європейських практик нерідко мають фрагментарний характер, без урахування контекстуальних відмінностей, інституційної специфіки та особливостей професійної діяльності педагогів. Це зумовлює потребу у вивченні досвіду європейських країн, де системи професійного розвитку педагогічних кадрів будуються з урахуванням міждисциплінарних підходів, цифрових інструментів, менторської підтримки та принципів безперервного навчання.

Таким чином, дослідження європейських підходів до формування кросдисциплінарних компетентностей у педагогічних працівників є важливим як у науково-теоретичному, так і у практико-методичному аспектах, оскільки воно дозволяє окреслити стратегічні орієнтири для вдосконалення вітчизняної системи підготовки та підвищення кваліфікації педагогів, сприяє гармонізації з європейськими стандартами та спрямоване на формування нової якості освітньої діяльності.

Аналіз актуальних досліджень. Огляд наукової літератури з цієї теми показує, що питання міждисциплінарності є актуальним як для вітчизняної, так і для зарубіжної педагогічної теорії та практики. Дослідження таких авторів, як В. Аршинов, В. Буданов, Л. Сидоренко, С.

Гончаренко та інших, показують, що міждисциплінарний підхід є важливою складовою процесу формування системних знань у студентів та майбутніх педагогів. Ці вчені наголошують на необхідності розвитку в освітньому процесі здатності інтегрувати знання з різних дисциплін для досягнення більш глибокого і всебічного розуміння предмета.

Науковці О. Богданов, Н. Вінер і Г. Хакен, досліджували міждисциплінарний підхід в науковому пізнанні, окреслюючи його як важливу умову інтеграції знань із різних галузей науки для досягнення більш глибокого розуміння складних явищ. Вони наголошують на необхідності формування інтегрованих знань, які є основою для розвитку інноваційних технологій та рішень.

Гносеологічний аспект міждисциплінарності вивчали О. Комар та В. Лук'янець, вказуючи на її важливість для розвитку комплексного підходу до вирішення проблем та розширення меж традиційних дисциплін. У свою чергу, Г. Меднікова виявила зв'язок між креативністю та міждисциплінарністю, зазначаючи, що здатність поєднувати різні сфери знань є важливим чинником розвитку інноваційних рішень у практичній діяльності.

Особливу увагу на сучасний стан міждисциплінарності в контексті педагогічного навчання звертають українські вчені, такі як А. Фурман, В. Кремень, В. Максимова та В. Шibaєв, які зазначають, що кросдисциплінарний підхід сприяє формуванню системних компетентностей у педагогів, що є необхідним для ефективної роботи в умовах сучасних викликів освіти. Ці дослідження підкреслюють важливість розвитку педагогічних умов, які можуть впливати на ефективність формування кросдисциплінарних компетентностей у майбутніх педагогів.

Зарубіжні дослідники, зокрема Сьюзан Дрейк, Ребека Бернс, Кетрін Перпіньян, Ясін Бауш та інші, також звертають увагу на важливість інтеграції знань із різних дисциплін для розвитку інноваційних та критичних навичок у студентів. Вони пропонують різні моделі міждисциплінарного навчання, які дозволяють створити освітнє середовище, що стимулює креативність і співпрацю серед студентів.

Особливу роль у цьому контексті відіграють роботи І. Прилепи, який аналізує проблеми інтеграції міждисциплінарних підходів у вітчизняній освіті. Дослідження автора акцентують увагу на необхідності синергії між теоретичними знаннями і практичними навичками, що дозволяє педагогам не тільки засвоювати наукові

концепції, але й застосовувати їх на практиці, що є важливим для розвитку кросдисциплінарних компетентностей.

Отже, аналіз науково-педагогічної літератури свідчить, що міждисциплінарність є ключовим фактором у формуванні кросдисциплінарних компетентностей у педагогічних працівників. Питання її інтеграції в освітній процес є надзвичайно актуальним як для вітчизняних, так і для європейських науковців. Незважаючи на значні досягнення в цій галузі, питання ефективного впровадження підходів до формування кросдисциплінарних компетентностей у педагогічних працівників потребує подальших досліджень та розробки нових методик, що враховують специфіку європейських освітніх традицій і вимог до формування сучасних компетентностей у педагогів.

Ціллю статті є теоретичний аналіз європейських підходів до формування кросдисциплінарних компетентностей у педагогічних працівників, з метою виокремлення ключових принципів, практик та умов їх реалізації, а також обґрунтування можливостей адаптації та впровадження окресленого досвіду в систему підвищення кваліфікації педагогів в Україні з урахуванням національного освітнього контексту.

Методи дослідження. У процесі наукового пошуку використано сукупність взаємопов'язаних теоретичних методів, що дали змогу комплексно дослідити проблему формування кросдисциплінарних компетентностей педагогічних працівників у європейському освітньому контексті, а саме: теоретичний аналіз і узагальнення наукової літератури – для уточнення сутності ключових понять, з'ясування основних підходів до міждисциплінарності та кросдисциплінарності у педагогічній науці; системний і структурно-функціональний підходи – для виявлення змістових характеристик кросдисциплінарної компетентності та механізмів її формування; порівняльно-аналітичний метод – для зіставлення європейського та українського досвіду у сфері підвищення кваліфікації педагогічних працівників; інтерпретаційний метод – для осмислення отриманих результатів у межах сучасної педагогічної парадигми.

Виклад основного матеріалу. Формування кросдисциплінарної компетентності педагогічних працівників ґрунтується на сукупності філософських, психологічних, педагогічних і соціокультурних підходів, що відображають сучасні тенденції до інтеграції знань та практик із різних галузей. Теоретичним підґрунтям для розуміння цього процесу слугують концепції системного, компетентнісного, діяльнісного та

міждисциплінарного підходів, які в сукупності дозволяють розглядати кросдисциплінарність як механізм розвитку здатності до перенесення знань і навичок з однієї сфери у іншу, орієнтований на вирішення комплексних професійних завдань.

Одним із ключових теоретиків системного підходу, що заклав основи інтегративного бачення взаємодії знань, є Л. фон Берталанфі, який розглядав систему як цілісність, у якій взаємозв'язки важливіші за окремі елементи. У контексті освітньої діяльності та професійної підготовки педагогів це означає необхідність формування цілісного світогляду, що виходить за межі окремих дисциплін (Ludwig von Bertalanffy, 1968).

Міждисциплінарний підхід, як підкреслюють А. Іщенко, І. Коновальчук, Д. Макух, В. Опанасенко, Т. Самусь забезпечує гносеологічне підґрунтя для формування здатності інтегрувати знання, способи мислення та методи з різних наукових сфер (Іщенко, 2022; Коновальчук, 2013; Макух, 2023; Опанасенко, Самусь, 2023). У свою чергу, кросдисциплінарність, на відміну від міждисциплінарності, передбачає цілеспрямоване застосування цих знань у нових контекстах, що потребує від педагога високого рівня рефлексії, критичного мислення та гнучкості у виборі методів. У цьому контексті кросдисциплінарна компетентність розглядається як здатність педагога вільно оперувати знаннями різної природи, адаптувати їх до практичної діяльності, критично осмислювати інформацію і формулювати нові рішення в умовах освітньої динаміки.

Компетентнісний підхід, який домінує у європейському освітньому просторі (зокрема в межах політики Європейського Союзу щодо професійного розвитку педагогічних кадрів), спрямований на формування таких універсальних (трансверсальних) компетентностей, як здатність до міждисциплінарного мислення, комунікація в полікультурному середовищі, цифрова грамотність, інноваційність. Водночас кросдисциплінарна компетентність розглядається як інтегрована здатність діяти в умовах невизначеності, застосовуючи знання з різних сфер для вирішення складних педагогічних завдань.

У рамках діяльнісного підходу, що особливо важливий для підготовки педагогічних працівників, кросдисциплінарна компетентність виявляється у здатності реалізовувати педагогічну діяльність в умовах змін, ініціювати інновації, працювати в міждисциплінарних командах, адаптувати навчальні підходи до потреб учнів з різними освітніми запитами.

Таким чином, формування кросдисциплінарної компетентності потребує оновлення змісту освіти, впровадження інтегративних програм, нових методів навчання та міжгалузевої взаємодії. Теоретичне осмислення цього процесу відкриває можливості для побудови педагогічної діяльності на засадах гнучкості, взаємозв'язку дисциплін та орієнтації на вирішення реальних проблем, що відповідає сучасним викликам у сфері освіти.

Зазначимо, що європейські освітні документи та ініціативи відіграють важливу роль у визначенні змісту й структури кросдисциплінарної компетентності. Зокрема, Європейська рамка компетентностей для вчителів (European Framework for the Digital Competence of Educators – DigCompEdu, 2017) визначає інтегративний підхід до формування цифрової, методичної та міждисциплінарної компетентностей освітян. У цьому документі кросдисциплінарність проявляється як здатність педагогів поєднувати педагогічну експертизу, цифрові інструменти та контекстно-залежне навчання, що враховує потреби сучасного суспільства.

У стратегічному документі «Освіта і навчання 2020» (Education and Training Strategy, 2020; Education and Training Strategy, 2030) кросдисциплінарні компетентності розглядаються через призму ключових компетентностей XXI століття, які охоплюють вміння мислити критично, працювати в команді, вирішувати проблеми, бути креативним та діяти в умовах міждисциплінарного контексту. Схожі ідеї репрезентовані у «Ключових компетентностях для навчання впродовж життя» (Key Competences for Lifelong Learning, 2018), де наголошено на потребі в інтегративних знаннях і навичках, які дозволяють ефективно функціонувати в умовах складних соціальних та професійних середовищ.

Крім того, міжнародна ініціатива Tuning Educational Structures in Europe (Tuning Educational Structures in Europe, 2005) спрямована на гармонізацію освітніх програм у вищих навчальних закладах і чітко фіксує важливість розвитку компетентностей, що виходять за межі однієї дисципліни. У межах цієї ініціативи поняття кросдисциплінарної компетентності трактується як здатність студентів (і, відповідно, майбутніх педагогів) інтегрувати знання з різних дисциплін для розв'язання реальних професійних ситуацій.

Варто також згадати модель «21st Century Skills» («21st Century Skills», 2023), яка акцентує увагу на розвитку трансверсальних умінь –

критичного мислення, інноваційності, комунікації, співпраці та інформаційної грамотності – усі вони є невід’ємними складовими кросдисциплінарної компетентності. Їхнє формування вимагає від педагогів не лише високої фахової підготовки, а й здатності до постійного саморозвитку, саморефлексії та гнучкості у міждисциплінарному навчальному середовищі.

Таким чином, сучасне європейське освітнє середовище орієнтує підготовку педагогічних кадрів на системне інтегрування міждисциплінарних знань, розвиток здатності до адаптації у змінних умовах та формування вміння ефективно поєднувати теоретичні і практичні компоненти в освітній діяльності. Кросдисциплінарна компетентність у цьому контексті постає як інтегральна характеристика професійної зрілості педагога, що формує основу для впровадження інновацій та підтримки безперервного професійного розвитку.

Дослідження показало, що європейський освітній простір активно впроваджує механізми формування кросдисциплінарних компетентностей педагогічних працівників у межах як формальної освіти, так і професійного розвитку впродовж життя. В основі таких підходів лежить усвідомлення необхідності підготовки фахівців, здатних діяти в умовах міждисциплінарної взаємодії, комплексно вирішувати освітні завдання, впроваджувати інновації та адаптуватися до змін у суспільстві.

На нашу думку, одним із дієвих механізмів є інтеграція міждисциплінарних курсів у програми професійної підготовки та підвищення кваліфікації педагогів. Такі курси спрямовані не лише на збагачення знань у суміжних галузях, але й на розвиток здатності інтегрувати ці знання у власну педагогічну діяльність. Наприклад, у Фінляндії освітні програми для вчителів охоплюють модулі, що поєднують педагогіку, психологію, ІКТ, соціологію та дисциплінарні галузі в межах проблемно-орієнтованого навчання.

У країнах ЄС широко застосовується підхід проєктно-орієнтованого навчання (Project-Based Learning), що реалізується як на етапі підготовки вчителів, так і в системі професійного розвитку. Участь педагогів у міждисциплінарних освітніх проєктах дозволяє їм здобувати практичний досвід роботи в команді, розв’язувати комплексні проблеми, що вимагають інтеграції знань з різних сфер. Зокрема, в освітніх програмах Нідерландів і Данії педагоги проходять навчання в командах, які розробляють освітні кейси, базовані на реальних соціальних викликах.

Особливої уваги в європейській практиці набули механізми наставництва (mentoring) та професійних мереж (professional learning communities), які сприяють формуванню кросдисциплінарного мислення через обмін досвідом, колегіальні консультації, рефлексивні практики. У Швеції такі професійні спільноти є платформою для міждисциплінарного діалогу, де педагоги спільно аналізують освітні ситуації, планують інтегровані уроки, апробують нові стратегії навчання.

Варто також відзначити практику використання цифрових платформ для міждисциплінарного співробітництва, які створюють можливості для взаємодії педагогів різних спеціальностей. Такі платформи, як eTwinning, School Education Gateway чи Scientix, забезпечують спільну розробку навчального контенту, обмін кращими практиками, участь у міжнародних проєктах. Цей інструмент значно розширює можливості педагогів для набуття кросдисциплінарних умінь у контексті цифрової трансформації освіти.

Окремим вектором є стажування та участь у міжнародних обмінах, які реалізуються завдяки програмам Erasmus+, Nordplus, Comenius. Такі заходи дозволяють педагогам зануритися в інші освітні культури, спостерігати практики міждисциплінарної інтеграції в дії, взаємодіяти з фахівцями з інших галузей знань. Це сприяє розширенню світогляду, розвитку гнучкості мислення та готовності застосовувати міждисциплінарні стратегії у власній педагогічній практиці.

Усі зазначені механізми спрямовані на формування гнучких, адаптивних і рефлексивних професійних практик, що є ключовими характеристиками кросдисциплінарної компетентності педагога. Їх успішна реалізація потребує створення відповідних умов, серед яких – інституційна підтримка, наявність відповідних ресурсів, відкритість до інновацій, а також мотивація самих педагогів до професійного зростання.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, проведене дослідження засвідчує, що формування кросдисциплінарних компетентностей педагогічних працівників є однією з ключових умов забезпечення якості сучасної освіти в умовах складності, невизначеності та динамічності соціокультурних змін. Європейські підходи до розвитку таких компетентностей вирізняються системністю, багаторівневістю та орієнтацією на реальні освітні потреби педагогів, що робить їх цінним орієнтиром для модернізації вітчизняної системи післядипломної педагогічної освіти.

Практичні механізми, впроваджувані в країнах Європейського Союзу – інтеграція міждисциплінарного змісту в освітні програми, проєктно-орієнтоване навчання, наставництво, діяльність професійних спільнот, використання цифрових платформ та міжнародна мобільність – відкривають широкі можливості для професійного зростання педагогів. Водночас успішне впровадження зазначених підходів в українському освітньому просторі потребує глибокого аналізу, адаптації до національного контексту, урахування чинних нормативно-правових засад, інституційних ресурсів, а також культурно-педагогічних особливостей.

На нашу думку, перспективними напрямками для впровадження в Україні можуть стати: розробка і впровадження міждисциплінарних модулів у програми підвищення кваліфікації педагогів; створення умов для функціонування професійних міждисциплінарних спільнот; розвиток цифрової інфраструктури для педагогічної взаємодії та розширення програм міжнародного партнерства й мобільності освітян.

Подальші наукові розвідки доцільно спрямувати на емпіричне вивчення ефективності впровадження окремих європейських практик у вітчизняній системі підвищення кваліфікації, розроблення адаптаційних моделей міждисциплінарної підготовки педагогів, а також визначення педагогічних умов формування кросдисциплінарної компетентності у конкретних галузевих контекстах. Особливої уваги заслуговує питання створення методологічного інструментарію для оцінювання рівня сформованості кросдисциплінарних компетентностей на різних етапах професійного розвитку педагогічних працівників.

ЛІТЕРАТУРА

- Іщенко, А. (2022). Міждисциплінарний підхід як пріоритетна стратегія розвитку вищої освіти в країнах ЄС. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2 (116), 265-276 (Ishchenko, A. (2022). Interdisciplinary approach as a priority strategy for the development of higher education in the EU. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 2 (116), 265-276).
- Коновальчук, І. І. (2013). Міждисциплінарний підхід у дослідженні проблем педагогічної інноватики. *Interdyscyplinarnosc pedagogiki i jej subdyscypliny / Pod redakcją Zofii Szaroy, Franciszka Szloska / V польсько-український форум*, сс. 261-269. Краків, Польща (Konovalchuk, I. I. (2013). Interdisciplinary approach to the study of pedagogical innovation. *Interdyscyplinarnosc pedagogiki i jej subdyscypliny / Pod redakcją Zofii Szaroy, Franciszka Szloska / V Polish-Ukrainian forum*, pp. 261-269. Krakow, Poland).
- Макух, Д. (2023). Міждисциплінарний підхід як інноваційна стратегія сучасної вищої школи. *Молодий вчений*, 6 (118), 51-55 (Makukh, D. (2023).

- Interdisciplinary approach as an innovative strategy of modern higher education. *Young scientist*, 6 (118), 51-55).
- Опанасенко, В., Самусь, Т. (2023). Міждисциплінарний підхід як основа компетентнісного підходу в закладах вищої освіти. *Перспективи та інновації науки. Серія «Педагогіка»*, 9(27), 337-347 (Opanasenko, V., Samus, T. (2023). Interdisciplinary approach as the basis of a competence-based approach in higher education institutions. *Prospects and innovations of science. Series 'Pedagogy'*, 9(27), 337-347).
- 21st Century Skills (2023). URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2023-07/SAP_21st%20Century%20Skills_English_Students%20Handbook.pdf
- Education and Training Strategy 2020. URL: <https://efvet.org/education-and-training-2020-et2020>.
- Education and Training Strategy 2030. URL: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2021\)690630](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2021)690630).
- European Framework for the Digital Competence of Educators – DigCompEdu (2017). URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC107466>
- Key Competences for Lifelong Learning, (2018). URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>
- Ludwig von Bertalanffy (1968). *General system theory. Foundations, development, applications*. N. Y.
- Tuning Educational Structures in Europe (2005). URL: https://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/TuningEUII_Final-Report_EN.pdf

SUMMARY

Huzenko Oksana. European approaches to the formation of cross-disciplinary competences in teachers.

The article presents a theoretical and analytical exploration of European approaches to the development of cross-disciplinary competences in pedagogical professionals. Based on a review of scientific and pedagogical literature, the paper highlights the relevance of interdisciplinarity and cross-disciplinarity as key conditions for the modernization of teacher education systems in both formal and non-formal settings. The study defines the epistemological and didactic foundations of cross-disciplinarity and analyzes its role in shaping holistic, integrative knowledge that transcends narrow subject boundaries.

Particular attention is paid to the conceptual distinction between interdisciplinary and cross-disciplinary competences, the latter being understood as the ability to integrate and apply knowledge from multiple disciplines to address complex, real-world educational challenges. Drawing on recent research and educational practices from various EU countries, the article identifies effective mechanisms for competence development, including interdisciplinary modules, collaborative learning environments, problem-based learning, critical thinking development, and project-based teaching strategies.

The study emphasizes the significance of institutional support, continuous professional development, and team-based collaboration among educators from diverse disciplinary backgrounds. It is argued that cross-disciplinary competence is a strategic asset for teachers in the context of lifelong learning, digital transformation, and increasing societal complexity.

The article concludes that the European experience provides a valuable reference point for reforming and enhancing the Ukrainian system of teacher professional development. However, successful implementation requires careful adaptation to the national educational context, existing infrastructure, and cultural-pedagogical traditions. Prospects for further scientific research are outlined, particularly in terms of designing context-sensitive models of cross-disciplinary training for teachers, assessing competence acquisition, and fostering international cooperation in the field of education.

Key words: cross-disciplinary competence, interdisciplinarity, teacher professional development, European experience, integrative knowledge, educational innovation, Ukraine.

УДК 378.537.016

Жень Цзіньян

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ORCID ID 0009-0004-9877-8781

DOI 10.24139/2312-5993/2024.05/475-485

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ДО ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ РОБОТИ

Стаття теоретично обґрунтовує та розкриває сензитивний зміст педагогічних умов формування готовності студентів факультетів мистецтв до вокально-хорової роботи у контексті фахового навчання. Автор підкреслює важливість ролі інформаційно-комунікаційних технологій для комплексного застосування усіх резервів формальної, неформальної та інформальної мистецької освіти у процесі формування готовності майбутніх фахівців до вокально-хорової роботи. Наскрізне використання методів, засобів та прийомів мотивації мистецького навчання визначається автором в якості важливого інструменту забезпечення спрямованості навчального процесу на формування в студентів факультетів мистецтв готовності до ефективного провадження вокально-хорової роботи.

Ключові слова: готовність до вокально-хорової роботи, студенти факультетів мистецтв, педагогічні умови, методи мотивації мистецького навчання, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми. Ефективність використання методичного забезпечення для формування готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до вокально-хорової роботи у процесі фахового навчання безпосередньо залежить від окреслення педагогічних орієнтирів, що спрямовують і забезпечують оптимальну організацію методичної стратегії. Визначення означених педагогічних орієнтирів, а також змісту методичного забезпечення обумовлено сутністю та специфікою досліджуваного феномену, а також змістом і характерними особливостями процесу фахового навчання студентів факультетів мистецтв.

Аналіз актуальних досліджень. Дослідженню проблеми сприятливих педагогічних умов фахового мистецького навчання загалом і вокально-хорової підготовки зокрема присвятили свої праці